

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота
Специфіка структури асоціативних полів: гендерний аспект

Новосельської Мілени Сергіївни
студентки групи Па 11-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри
Терехова Діана Іванівна

Національна шкала зараховано

Кількість балів 74

Оцінка ЄКТС D

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
The Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper
**The Specifics of the Structure of Associative Fields:
the Gender Aspect**

Miliena Novoselska

Group Pa 11-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Linguistics)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ В ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ.....	5
1.1 Вплив гендерного чинника на мовленнєву діяльність людини.....	5
1.2 Огляд теорій структури асоціативних полів.....	6
1.3 Роль гендерних стереотипів у формуванні асоціативних полів.....	8
1.4 Підходи до аналізу гендерних відмінностей в асоціативних поля.....	9
Висновки до Розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ СТРУКТУРИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ.....	13
2.1 Опис методів та процедур, використаних у дослідженні.....	13
2.2 Обговорення вибору дослідницького матеріалу.....	14
2.3 Опис критеріїв визначення гендерних асоціацій.....	15
2.4 Характеристика структури асоціативних полів за гендерним чинником: спільне й відмінне.....	16
Висновки до Розділу 2.....	22
ВИСНОВКИ.....	23
SUMMARY.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Сучасні лінгвістичні дослідження орієнтовані на вивчення людини в мові і мови в людині. Дослідження гендерного аспекту асоціативних полів має велику актуальність у сучасному світі з різних причин. Вивчення асоціативних полів у гендерному контексті дозволяє краще розуміти:

- як формуються та поширюються гендерні стереотипи;
- які асоціації пов'язані з різними гендерами в різних культурах та соціальних середовищах;
- як мовленнєва практика та комунікація впливають на формування асоціацій, які відображають гендерні стереотипи та уявлення.

Мета нашого дослідження: охарактеризувати структуру асоціативних полів за гендерним чинником

Об'єкт дослідження: структура асоціативних полів в українській та англійській мовах.

Предмет дослідження: гендерний аспект вивчення специфіки асоціативних полів.

Матеріал дослідження - результати проведених психолінгвістичних експериментів.

Методи дослідження: вільний асоціативний експеримент, зіставний, описовий.

Практичне значення: виявлені спільні асоціації чоловіків та жінок сприятимуть зменшенню негативної дії гендерних стереотипів у досліджуваних лінгвокультурах; результати дослідження можуть бути використані в гендерній лінгвістиці, психолінгвістиці, етнопсихолінгвістиці тощо.

Структура роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаної літератури, основний зміст роботи викладено на 20 с.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ В ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ

1.1. Вплив гендерного чинника на мовленнєву діяльність людини

Гендерний аспект може відображатись в асоціативних полях через культурні та соціальні уявлення про статеву ідентичність:

- стереотипи;
- вибір мовних засобів;
- культурні контексти.

1. В асоціативних полях можуть відображатися гендерні стереотипи, які впливають на спосіб асоціацій з певними словами чи концепціями. Гендерні стереотипи можна розділити на три групи:

- пов'язані з приписуванням чоловікам і жінкам цілком визначених психологічних рис та властивостей особистості;
- пов'язані з сімейними та професійними ролями;
- пов'язані з розбіжностями у змісті праці

2. Гендерний аспект може впливати на вибір мовного засобу в рамках різних функціональних категорій.

- Інформативні мовні засоби. Гендерний аспект може впливати на спосіб подання інформації. Наприклад, у комунікації залежно від гендерної приналежності можуть використовуватися різні стилі мовлення, від об'єктивного до суб'єктивного, що впливає на вибір мовних засобів.

- Емоційні мовні засоби. Гендерний аспект може впливати на виразність та інтенсивність вираження емоцій через мовні засоби. Наприклад, деякі слова або вирази можуть бути сприйняті як більш адекватні для вираження певних емоцій залежно від статевої ідентичності.

- Експресивні мовні засоби. Гендерний аспект може впливати на використання мовних засобів для підсилення виразності мовлення. Наприклад, у розмовній мові можуть існувати різні експресивні вирази, які стереотипно асоціюються з однією чи іншою статтю.

- Маніпулятивні мовні засоби. Гендерний аспект може впливати на вибір

мовних засобів у контексті маніпулятивного впливу. Наприклад, певні типи мовленнєвої маніпуляції можуть бути більш часто використовуваними у спілкуванні залежно від статі.

У цілому, гендерний аспект впливає на вибір мовного засобу через соціокультурні норми, стереотипи та очікування, які формуються у суспільстві. Цей вплив може бути помітним у різних сферах мовленнєвої діяльності, від спілкування в особистій сфері до професійного мовлення.

3. Культурні контексти. Культурні уявлення про гендер можуть впливати на те, які асоціації активуються в мовній свідомості. Наприклад, в різних культурах можуть існувати різні асоціації з поняттями "сім'я", "краса" чи "сила", залежно від гендерних норм. Культурні контексти включають в себе:

- Культурні цінності та переконання визначають те, що в культурі вважається важливим, правильним чи прийнятним. Вони впливають на спосіб сприйняття інформації та вираження думок.

- Культурні традиції та звичаї формують уявлення про те, які дії, вчинки чи вирази є відповідними у певних ситуаціях.

- Історичний досвід: контекст культури визначає певні особливості сприйняття та інтерпретації явищ і подій.

- Інші культурні впливи. До культурних контекстів можуть відноситися також мистецтво, література, музика, релігійні та філософські уявлення та інші аспекти культури, які впливають на сприйняття та розуміння світу.

Таким чином, культурні уявлення про гендер можуть впливати на спосіб життя, сприйняття світу та взаємодії у певній культурі чи соціумі

Отже, гендерний аспект може бути важливим у формуванні та розумінні структури асоціативних полів в мовній свідомості людини.

1.2. Огляд теорій структури асоціативних полів

Існують кілька теорій структури асоціативних полів, які досліджують способи, якими ми утримуємо і організуємо наші асоціації:

- Теорія просторового розподілу. Ця теорія стверджує, що асоціації можуть бути організовані у вигляді просторового розподілу, де схожі асоціації

розташовані близько одна до одної у просторі. Наприклад, якщо ми асоціюємо слово "собака" з "кісткою", "будинком" та "гавканням", то ці асоціації можуть бути представлені як точки, розташовані близько одна до одної у просторі асоціацій.

- Теорія мережевої структури. Ця теорія вказує на те, що асоціації утворюють мережу, де кожне слово або поняття пов'язане з іншими словами або поняттями через зв'язки. У мережевій структурі асоціацій слово "собака" може бути пов'язане з "вірність", "домашній улюбленець", "компанія" тощо через різні зв'язки.

- Теорія ієрархічної структури. Ця теорія стверджує, що асоціації організовані в ієрархічній структурі, де є загальні категорії на вершині і більш конкретні поняття на нижчому рівні. Наприклад, у ієрархічній структурі асоціацій слово "транспорт" може бути на вершині, а під ним розташовані більш конкретні поняття, такі як "автомобіль", "літак", "поїзд" та інші.

- Теорія функціональної структури. Ця теорія розглядає асоціації з точки зору їхніх функцій та використання. Наприклад, асоціації можуть бути організовані за їхнім значенням для певних завдань або ситуацій. Наприклад, у функціональній структурі асоціацій слово "сніг" може бути пов'язане з "зима", "гірський відпочинок", "лижі" та іншими асоціаціями, які мають спільну функцію або використання.

Ці теорії взаємодіють і можуть пояснювати різні аспекти структури асоціативних полів у людини. Різні теорії структури асоціативних полів існують через складність та різноманітність когнітивних процесів у людини. Основні причини такого різноманіття :

- Комплексність когнітивних процесів. Асоціативні поля є лише однією складовою когнітивних процесів, які включають сприйняття, увагу, пам'ять, мислення та інші аспекти. Різні теорії відображають різні аспекти цього комплексного процесу.

- Вчені використовують різні методи дослідження, такі як нейронаука, психологічні експерименти, комп'ютерне моделювання та інші, що може

призводити до різних теорій, залежно від методу та контексту дослідження.

- Люди мають індивідуальні розумові особливості, які можуть впливати на організацію їхніх асоціативних полів. Наприклад, структура асоціацій у однієї людини може відрізнятися від структури у іншої людини.

- Постійний розвиток технологій та методів дослідження також призводить до зміни та розвитку теорій. Наприклад, з'явлення нових нейронаукових методів може додати нові відомості про організацію асоціативних полів.

Отже, різноманітність теорій структури асоціативних полів виникає з різноманітності самого явища та специфіки досліджень у цій області. Кожна теорія намагається пояснити та розкрити певні аспекти організації асоціативних полів у мозку людини.

1.3. Роль гендерних стереотипів у формуванні асоціативних полів

Статева роль впливає на формування асоціативних полів у людини через різні соціокультурні фактори та специфічні психологічні процеси. Ключові аспекти, які варто враховувати:

- Соціальне оточення. Статева роль визначає те, які соціальні ролі та очікування приймаються у певному суспільстві. Ці очікування можуть впливати на те, які асоціації формуються в мозку людини.

- Культурні уявлення та стереотипи. Статева роль може впливати на уявлення про світ та сприйняття інших людей. Це може відобразитися у формуванні асоціативних полів, наприклад, у тому, які асоціації пов'язані з різними гендерами або соціальними ролями.

- Емоційний фон та досвід. Статева роль може впливати на емоційний фон та досвід особистості. Це може впливати на те, які асоціації є більш сильними, які асоціації викликають позитивні або негативні емоції, тощо.

- Візуальні та культурні стимули. Статева роль може також впливати на те, які візуальні та культурні стимули сприймаються як асоціативні. Наприклад, рекламні зображення або культурні символи можуть викликати різні асоціації в залежності від статевої ролі.

Таким чином, статева роль грає важливу роль у формуванні асоціативних

полів через вплив соціокультурного оточення, стереотипів, емоційного досвіду та сприйняття світу.

Стереотипи є цікавими для аналітики асоціативних полів з декількох причин:

- Стереотипи відображають культурні уявлення, стереотипні уявлення та переконання, які можуть бути вбудовані в мовну культуру певної групи людей. Вивчення стереотипів дозволяє розуміти ці культурні особливості.

- Стереотипи часто відображають соціальні нерівності та дискримінацію. Їх аналіз допомагає виявляти ці нерівності та розуміти їхні причини та наслідки.

- Стереотипи впливають на формування мовних та культурних ідентичностей. Вони можуть визначати спосіб сприйняття себе та інших у мовному та культурному контексті.

- Стереотипи впливають на комунікативні практики людей, їх вибір мовних засобів та стиль спілкування. Аналіз стереотипів допомагає розуміти ці практики та їхні наслідки.

- У рамках етнокультурної лінгвістики вивчення стереотипів допомагає розкрити взаємозв'язок між мовою, культурою та стереотипами, що дозволяє краще розуміти цілісність мовного та культурного простору.

Таким чином, аналіз стереотипів важливий для розуміння культурних уявлень, соціальних нерівностей, формування ідентичностей та взаємодії в мовному та культурному просторі.

1.4. Підходи до аналізу гендерних відмінностей в асоціативних полях

Підходи до аналізу гендерних відмінностей в асоціативних полів базуються на загальних підходах аналізу гендерних відмінностей, які включають соціокультурні, психологічні, біологічні та інші аспекти.

- Соціокультурний підхід досліджує гендерні відмінності з точки зору соціокультурних норм, очікувань та ролей. Він вивчає, як суспільство формує стереотипи, очікування та можливості для жінок та чоловіків, а також впливає на їхні можливості у соціальних, економічних та політичних сферах.

- Психологічний підхід досліджує гендерні відмінності у психологічних

аспектах, таких як особистісні риси, уявлення про себе, емоційність, ставлення до ризику та інші психологічні характеристики. Він вивчає, як гендерна ідентичність формується та впливає на психологічний досвід особистості.

- Біологічний підхід досліджує гендерні відмінності з точки зору біологічних різниць між чоловіками та жінками, таких як гормональний фон, мозкова структура, генетичні особливості тощо. Він вивчає, як ці біологічні відмінності можуть впливати на поведінку, когнітивні процеси та інші аспекти.

- Екологічний підхід досліджує гендерні відмінності з точки зору впливу соціального та фізичного оточення на розвиток та поведінку. Він вивчає, як фактори середовища, такі як сім'я, школа, робоче оточення, впливають на формування гендерної ідентичності та можливості.

Ці підходи можуть використовуватись окремо або в поєднанні для розуміння гендерних відмінностей у різних аспектах життя людини.

Однак підходи до аналізу гендерних відмінностей та підходи до аналізу гендерних відмінностей в асоціативному полі мають деякі відмінності:

1. Об'єкт дослідження:

- Гендерні відмінності: у підходах до аналізу гендерних відмінностей, основний акцент робиться на різницях між чоловіками та жінками в різних сферах життя, таких як соціальна роль, психологічні характеристики, біологічні різниці тощо.

- Гендерні відмінності в асоціативному полі: тут акцент здійснюється на вивченні того, які асоціації формуються у мозку в залежності від гендерної ідентичності та соціокультурного контексту. Основний інтерес полягає у сприйнятті та організації асоціативних полів в мозку.

2. Методологія дослідження:

- Гендерні відмінності: Для аналізу гендерних відмінностей часто використовуються методи соціологічних, психологічних та біологічних досліджень, а також аналізу даних, експериментів тощо.

- Гендерні відмінності в асоціативному полі: Тут використовуються методи нейронауки, психології сприйняття, когнітивної психології та інших

галузей для вивчення того, як формуються та організуються асоціативні мережі в мозку з урахуванням гендерних аспектів.

3. Цільовість дослідження:

- Гендерні відмінності: Основна мета - розкрити різниці та схожості між чоловіками та жінками в певних аспектах життя та розвитку.

- Гендерні відмінності в асоціативному полі: Основна мета - розуміння та пояснення того, як гендерна ідентичність та соціокультурний контекст впливають на утворення та організацію асоціативних полів у мозку.

Основні методи аналізу гендерних відмінностей в асоціативному полі включають в себе дослідження за допомогою нейронаукових методів, психологічного тестування, когнітивного аналізу та інших підходів. Основні з них:

1. Функціональна магнітно-резонансна томографія (fMRI):

- Цей метод дозволяє вивчати активність мозку під час виконання завдань, пов'язаних з формуванням асоціативних полів.

- Дослідження за допомогою fMRI може показати, як різні гендерні групи сприймають, організовують та використовують асоціації в мозку.

2. Електроенцефалографія (ЕЕГ):

- ЕЕГ вимірює електричну активність мозку і може допомогти вивченню когнітивних процесів, пов'язаних з формуванням асоціативних полів.

- Цей метод може допомогти виявити електрофізіологічні відмінності між гендерними групами під час сприйняття та обробки інформації.

3. Психологічне тестування та опитування:

- Використання різних психологічних тестів та опитувань дозволяє вивчити ставлення, уявлення та асоціації, які формуються у гендерних групах.

- Ці методи можуть виявити психологічні відмінності між чоловіками та жінками у сприйнятті та організації асоціацій.

4. Когнітивний аналіз:

- Використання когнітивних завдань та експериментів дозволяє вивчити процеси формування та організації асоціативних мереж в мозку.

- Дослідження когнітивних відмінностей між гендерними групами може розкрити різниці у способі утворення та використання асоціацій.

Ці методи часто використовуються разом для комплексного аналізу гендерних відмінностей в асоціативному полі. Вони дозволяють дослідникам отримати більш повну картину процесів сприйняття та організації асоціацій в мозку з урахуванням гендерних аспектів.

Отже, підходи до аналізу гендерних відмінностей та підходи до аналізу гендерних відмінностей в асоціативному полі розглядають різні аспекти гендерного впливу на людину та досліджують їх з різних точок зору та за допомогою різних методів.

Висновки до розділу 1

Гендерна перспектива допомагає розкрити соціальні нерівності та дискримінацію, що може існувати в асоціативних полях, наприклад, у виборі професій, доступі до ресурсів тощо. Окрім того, розуміння гендерних відмінностей допомагає враховувати різні потреби та інтереси різних груп людей, що в свою чергу може покращити ефективність роботи в асоціативних полях.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ СТРУКТУРИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ

2.1. Опис методів та процедур, використаних у дослідженні.

На основі теоретичного дослідження ми обрали методики психолінгвістичного дослідження:

- вільний асоціативний експеримент;
- семантична диференціація.

Вільний асоціативний експеримент – це метод дослідження, який використовується в психології для вивчення асоціативних зв'язків у мозку людини. У цьому експерименті учасникам пропонують слова або фрази, на які вони повинні асоціювати будь-які інші слова чи фрази. Наприклад, якщо учасникові назвати слово "сонце", він може асоціювати його зі словами "світло", "тепло", "літо" тощо. Кожна асоціація може дати важливу інформацію про структуру асоціативних процесів в мозку, а також про особливості сприйняття та асоціативні зв'язки в конкретній людини. Цей метод може бути використаний для вивчення когнітивних процесів, розуміння особистісних особливостей, а також в дослідженнях, спрямованих на виявлення асоціативних відмінностей між різними групами людей.

Семантична диференціація. Метод вимагає учасників визначати відмінності між парою схожих об'єктів або понять. Наприклад, учасникам можна показати два схожі слова, наприклад, "сонце" і "місяць", і попросити їх вказати різницю між ними. Це дозволяє дослідникам отримати уявлення про те, як люди сприймають та асоціюють поняття.

Складемо 6 пар слів для семантичної диференціації за гендерним аспектом:
1. Батько – Мати; 2. Сила – Ніжність; 3. Кар'єра - Сім'я; 4. Активність – Пасивність; 5. Логіка – Інтуїція; 6. Фізична сила – Енергія.

Ці пари слів дозволять порівняти сприйняття різних аспектів гендерних ролей та особливостей.

2.2. Обговорення вибору дослідницького матеріалу.

Для вільного асоціативного експерименту створимо список слів, які будуть стимулами для учасників. Ці стимули можуть бути загальними (наприклад, "сонце", "кіт", "дружба") або спеціально підібраними для конкретного дослідження. Ми вибрали 10 слів, які можна використовувати для дослідження гендерного аспекту асоціативного поля: «Кар'єра»; «Сім'я» «Сила»; «Ніжність»; «Логіка»; «Інтуїція».

Так як, більшість цих слів уже використовуються в методі семантичної диференціації, вільний асоціативний експеримент може надати більш повну інформацію про гендерний аспект асоціативного поля.

Обрані слова можуть відобразити гендерний аспект асоціативного поля через емоції, так як кожна стать асоціюється з певним спектром емоцій. Наприклад:

- Деякі дослідження показують, що чоловіки частіше асоціюються з емоціями, що вимагають сильних виразних проявів, такими як гнів, радість, екстаз. У той час як жінки можуть більше асоціювати себе з емоціями, які виражаються тонкими виразами обличчя та жестами, наприклад, співчуття, сором, вдячність.

- Жінки частіше асоціюються з емоціями, що виражають емпатію та співчуття, такими як смуток, пригніченість, співчуття. Це може відображати більшу схильність жінок до співчуття та розуміння емоцій інших людей.

- Деякі емоції можуть асоціюватися з певними стереотипами про гендерні ролі. Наприклад, радість і веселощі частіше пов'язані з жінками, тоді як смуток і сором частіше пов'язані з чоловіками. Такі асоціації можуть відображати соціокультурні уявлення про те, як відчуття та емоції "повинні" виявлятися у представників різних статей.

Зауважимо, що це лише загальні тенденції, і кожна людина може мати власні унікальні асоціації з емоціями, що залежить від багатьох факторів, включаючи особистісний досвід, культурні уявлення та індивідуальність.

Таким чином, обрані нами слова можуть відображати складні

соціокультурні та емоційні аспекти гендерного сприйняття у свідомості людей під час вільного асоціативного експерименту та семантичної диференціації.

2.3. Опис критеріїв визначення гендерних асоціацій.

При проведенні семантичної диференціації, вільного асоціативного експерименту та асоціативної категоризації для визначення гендерних асоціацій ми використовуємо наступні критерії:

1. Частота вказівок на гендерні ролі. Аналіз частоти вказівок на певні гендерні ролі у відповідях учасників може вказувати на стабільні стереотипи та асоціації. Наприклад, при використанні семантичної диференціації учасникам можуть бути представлені слова або поняття, які можна асоціювати з різними гендерними ролями. Наприклад, слова «лідер», «сила» можуть бути асоційовані з чоловіками, тоді як слова «співчуття», «ніжність» можуть бути асоційовані з жінками. Аналізуючи частоту вказівок на певні гендерні ролі, можна визначити, які гендерні асоціації є більш поширеними серед учасників дослідження. Наприклад, якщо більшість учасників частіше асоціюють чоловіків з ролями лідера або захисника, а жінок – з ролями догляду та піклування, це може свідчити про наявність стереотипних уявлень про гендерні ролі.

2. Тип асоціацій. Аналіз типу асоціацій, які вказують учасники, також є важливим критерієм. Наприклад, якщо чоловіки частіше асоціюють себе зі словами або поняттями, що виражають силу, а жінки – з емоціями та соціальними відносинами, це може вказувати на наявність гендерних стереотипів.

3. Консистентність асоціацій. Важливо вивчати, наскільки консистентні асоціації кожного учасника протягом дослідження. Якщо учасник вказує на одні й ті ж гендерні асоціації у різних контекстах, це може свідчити про стійкість гендерних уявлень. Якщо ж певне слово або поняття асоціюється з певною гендерною роллю тільки у певних ситуаціях або контекстах, це може свідчити про вплив зовнішніх факторів на асоціації.

4. Індивідуальні відмінності. Необхідно також враховувати індивідуальні відмінності серед учасників дослідження. Різні особистісні риси, досвід,

виховання можуть впливати на гендерні асоціації кожної конкретної людини. Для зменшення впливу індивідуальних відмінностей на результати дослідження, ми проводимо дослідження в одній віковій категорії (18-19 років), серед студентів одного навчального закладу однієї спеціальності. Таким чином ми можемо зменшити вплив таких факторів як освіта, етнос та вік.

Отже, критерії спільно допомагають визначати гендерні асоціації під час семантичної диференціації, вільного асоціативного експерименту, асоціативної категоризації та роблять можливим аналіз гендерних стереотипів та уявлень учасників дослідження.

2.4 Характеристика структури асоціативних полів за гендерним чинником: спільне й відмінне

Проаналізувавши результати вільного асоціативного експерименту до слів-стимулів «Кар'єра»; «Сім'я» «Сила»; «Ніжність»; «Логіка»; «Інтуїція», ми помітили слова, які повторюються в асоціативних полях і в жінок, і в чоловіків. Ми узагальнили результати в таблицях 2.1-2.6, враховуючи частоту повторень. А також звернули увагу на унікальні результати – слова, які зустрічались тільки в асоціативних полях досліджуваних жінок або чоловіків (без повторень у протилежної статі).

Таблиця 2.11

Кар'єра: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	Асоціації до стимулу КАР'ЄРА у вільному асоціативному експерименті
Більше 10 разів	<i>Успіх, мета, праця, можливість</i>
Декілька повторень	<i>Розвиток, досвід, професія, підвищення, статус, конкуренція, лідерство, амбіції, динаміка, управління, освіта</i>

Окрім того, ми маємо слова, які не повторюються в асоціативних полях

досліджуваних.

Чоловічі (без повторень в жінок): *виклик, плани, зростання, досягнення, ініціатива, управління, задоволення.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *самореалізація, резюме, знання, наполегливість, ресурси, команда.*

Таблиця 2.2

Сім'я: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	При вільному асоціативному експерименті до «Сім'я»
Більше 10 разів	<i>Любов, довіра, підтримка, виховання</i>
Декілька повторень	<i>Традиції, спілкування, вірність, діти</i>

Чоловічі (без повторень в жінок): *будинок, дружба, повага, піклування, відпочинок, спогади, гарячі страви, святкування, батько, мати.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *захист, радість, близькість, спільність, обійми, затишок, єдність*

Таблиця 2.3

Сила: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	При вільному асоціативному експерименті до «Сила»
Більше 10 разів	<i>Влада, мускули, фізична підготовка</i>
Декілька повторень	<i>Захист, незламність, мотивація</i>

Чоловічі (без повторень в жінок): *витривалість, рішучість, контроль, стійкість, воля, зусилля, опір, сила духу, перевага.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *міць, потужність, енергія, вплив, могутність, продуктивність, впевненість, спроможність, протидія, авторитет, характер.*

Таблиця 2.4

Ніжність: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	При вільному асоціативному експерименті до «Ніжність»
Більше 10 разів	<i>Обійми, тепло, любов</i>
Декілька повторень	<i>Спокій, ласка, дім, нестоці, задушевність, романтика</i>

Чоловічі (без повторень в жінок): *тепло, комфорт, доброта, делікатність, благородство.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *м'якість, чутливість, щирість, чарівність, спокій, милування, сентиментальність, довірливість, трепет.*

Таблиця 2.5

Логіка: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	При вільному асоціативному експерименті до «Логіка»
Більше 10 разів	<i>Розум, доказ, послідовність</i>

Декілька повторень	<i>Мислення, аналіз, структура, причина, висновок, аргументація.</i>
--------------------	--

Чоловічі (без повторень в жінок): *операції, моделювання, об'єктивність, система, дані, аналогія, схема, принцип, когніція, обґрунтованість, суперечність, умова, дискурс.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *порядок, формули, розв'язання, алгоритм, дедукція, індукція, математика, ефективність, суперечність.*

Таблиця 2.6

Інтуїція: аналіз асоціативних полів

Частота співпадінь в обох гендерів	При вільному асоціативному експерименті до «Інтуїція»
Більше 10 разів	<i>Відчуття, внутрішній голос</i>
Декілька повторень	<i>Здогад, вибір, імпровізація</i>

Чоловічі (без повторень в жінок): *ідеї, інстинкт, свідомість, нетрадиційний підхід, відчуття напряду, надія, відсутність обмежень, грація, дівчата, відчуття ризику.*

Жіночі (без повторень в чоловіків): *спонтанність, інсайт, емоції, невловимість, прозорість, тонка сприйнятливність, дотик, емпатія, довіра до себе, індивідуальність, природність, душевна глибина.*

Результати семантичної диференціації ми узагальнили в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз семантичної диференціації

Пара слів	Різниця між поняттями
-----------	-----------------------

Батько-Мати	<p>Жіночі диференціації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мати може бути сприйнята як особа, що забезпечує турботу, ніжність та підтримку в сім'ї. - Батько, з іншого боку, може бути сприйнятий як основний підтримуючий стовп сім'ї, здатний на захист та відповідальний за рішення. <p>Чоловічі диференціації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Батько може бути розглянутий як авторитет та провідник у сімейних питаннях, основний постачальник та захисник. - Мати може розглядатися як емоційна підтримка, няня та душевний центр сім'ї.
Сила-Ніжність	<ul style="list-style-type: none"> - Сила для жінок включає в себе емоційну міцність, здатність виражати свої почуття та переживати складні емоції без відчуття слабості. Ніжність, з іншого боку, розглядається як здатність до догляду, розуміння та співчуття, вміння підтримувати та турбуватися про інших. - Для досліджуваних чоловіків, сила пов'язана з фізичною силою, здатністю до захисту та лідерства, як фізичного, так і емоційного. Ніжність розглядається як здатність до виявлення турботи, вразливості та емоційного вираження, що дозволяє підтримувати близькі відносини та виявляти емоційну багатогранність.

Кар'єра - Сім'я	<p>У досліджуваних жінок погляд на різницю між поняттями "сім'я" та "кар'єра" спрямований на збереження та підтримку сімейних зв'язків, домашню затишність та роль матері у вихованні дітей. У жінок часто виникає бажання поєднувати професійну діяльність із турботою про сім'ю, створюючи гармонійний баланс між кар'єрою і особистим життям.</p> <p>Чоловічі диференціації більш спрямовані на аспект забезпечення матеріального благополуччя сім'ї через успішну кар'єру, відчуття відповідальності за годування родини та забезпечення необхідних умов для її розвитку. Чоловіки часто ставлять кар'єру на перше місце, працюючи на користь сім'ї та вважаючи це важливою складовою свого статусу та ідентичності.</p>
Активність Пасивність	<p>- Жіночий погляд на активність та пасивність спрямований на більш рівноважну підтримку та співпрацю в розв'язанні завдань. Жінки часто прагнуть знайти спільне рішення, де кожна сторона має свої сильні сторони. Чоловічі диференціації більш зосереджені на лідерстві та вирішенні проблеми самостійно, використовуючи власні ресурси та вміння.</p>
Логіка Інтуїція	<p>- Під час дослідження чоловіки більше приділяють увагу пояснити про логіку, системи, порядок та аналіз. Вони переважно наголошують на об'єктивних критеріях прийняття рішень. У жінок, натомість, вираженого бажання говорити про щось одне немає. Не уникаючи розмови про інтуїцію, вони говорили, що можуть більше довіряти своїм почуттям, емоціям та внутрішньому відчуттю ситуації при прийнятті рішень.</p>

<p>Фізична сила - Енергія</p>	<p>Група чоловіків підходить до різниці між фізичною силою та енергією з більш технічної та механічної точки зору. Вони можуть пояснити, що фізична сила вимірюється в ньютонах і є здатністю змінювати стан руху або форму об'єкта. Наприклад, підйом важкого предмета вимагає фізичної сили. З іншого боку, група жінок може підходити до цих понять з більш енергетичною та внутрішньою перспективою. Вони можуть пояснити, що енергія - це потенційна чи кінетична сила, яка виявляється у діях, внутрішніх процесах та емоціях. Наприклад, відчуття енергії може бути пов'язане зі станом емоційного піднесення або станом активності.</p>
-----------------------------------	---

Отже, аналіз асоціативних полів дозволяє виявити, як чоловіки і жінки по-різному сприймають і інтерпретують світ навколо. Це може допомогти зрозуміти, як гендер впливає на мислення, емоції і поведінку.

Висновки до розділу 2.

Порівняльний аналіз асоціативних полів жінок та чоловіків вказує на як індивідуальні розбіжності опитуваних, так і соціокультурні розбіжності між групами людей. Асоціативний експеримент дозволяє виявити соціальний компонент знання. Семантична диференціація показує індивідуальні особливості картини світу опитаних студентів (чоловіків та жінок). Під час дослідження ми виявили, що найбільш важливими елементами формування соціальної свідомості є емоційно-оцінні поняття, і саме по них спостерігається найбільше відмінностей в асоціативних полях жінок та чоловіків. Водночас ми виявили велику кількість спільних слів в асоціативних полях обох гендерів.

ВИСНОВКИ

У теоретичній частині дослідження ми виявили, що гендерний аспект може відображатись в асоціативних полях через культурні та соціальні уявлення про статеву ідентичність. Таке відображення відбувається через стереотипи, вибір мовних засобів, культурні контексти.

Стереотипи в асоціативному полі відображають глибоко укоріненні уявлення та упередження, які впливають на сприйняття різних етнічних груп, гендерів, вікових категорій та професій.

Етнічні стереотипи формуються на основі загальних уявлень про представників різних національностей, що може призвести до дискримінації та конфліктів. Гендерні – обмежують можливості та ролі чоловіків та жінок у суспільстві, утверджуючи нереалістичні стандарти індивідуальності. Вікові – сприймають людей на основі їхнього віку, що може призвести до знецінення та обмеження їхньої участі в суспільному житті. Професійні ж формують спрощенні уявлення про представників різних професій, що може призвести до нерозуміння та підвищення вимог до них. Важливо підкреслити, що всі ці стереотипи створюють певні рамки для сприйняття інших людей та груп, що може призводити до нерівності, конфліктів та обмеження можливостей розвитку кожної особистості.

В емпіричній частині дослідження групи жінок та чоловіків (вільний асоціативний експеримент та семантична диференціація) ми не виявили яскраво виражених стереотипів щодо певної статі. Виявлено, що найбільш важливими елементами формування соціальної свідомості є емоційно-оцінні поняття, і саме по них спостерігається найбільше відмінностей в асоціативних полях жінок та чоловіків.

Водночас ми виявили велику кількість спільних слів в асоціативних полях обох гендерів. Висока кількість спільних асоціацій може вказувати на те, що члени груп мають схожий життєвий досвід, культурні фонові знання або схожі

умови життя. Це означає, що і жінки, і чоловіки мають подібні уявлення та емоційні реакції на певні стимули. Так як група чоловіків та жінок має велику кількість спільних слів в асоціативних полях, це може свідчити про однорідність цих груп. Обидва гендери мають схожі соціальні, економічні, освітні або професійні характеристики. Спільні асоціації також відображають існування загальних соціальних норм, цінностей і установок, які прийняті та підтримуються в досліджуваних групах.

SUMMARY

The purpose of our research: to characterize the structure of associative fields according to the gender factor.

Research object: the structure of associative fields in the Ukrainian and English languages.

Research subject: gender aspect of studying the specificity of associative fields.

Research methods: free associative experiment, comparative, descriptive.

Gender may be reflected in associative fields through cultural and social representations of gender identity. This reflection occurs through stereotypes, the choice of language means, and cultural contexts. Stereotypes in the associative field reflect deep-rooted ideas and prejudices that influence the perception of different ethnic groups, genders, age categories and professions.

Ethnic stereotypes are formed on the basis of general ideas about representatives of different nationalities, which can lead to discrimination and conflicts. Gender - limit the opportunities and roles of men and women in society, affirming unrealistic standards of individuality.

Keywords: associative experiment, association, associative field, gender, stereotype.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутенко П.П. Словник асоціативних норм української мови. – Львів: Вид-во при Львів. ун-ті „Вища школа”, 1979. – 120 с.
2. Даниленко Л. І. Лінгвістика ХХ – на поч. ХХІ ст. у пошуках цілісної теорії взаємозв’язку мови, культури і мислення // Мовознавство– 2009. –№5. – С. 3- 12.
3. Зайченко Н. Відображення функції мови у психолінгвістичній спадщині // Шлях освіти. – 2002. – № 1. – С. 51-54.
4. Ігнат'єва С. Є. Функціональні окреслення сенсорної лексики у щоденниковому дискурсі. Вісник Запорізького національного ун-ту: Філологічні науки. 2012. № 1. С. 207–211.
5. Корщун Т. Слово – основний продукт мовленнєвої діяльності, центральна одиниця внутрішнього лексикону (лінгводидактичний аспект проблеми) // Рідні джерела. – 2001. – № 2. – С. 14 – 16.
6. Кочерган М.П. Слово і контекст. (Лексична сполучуваність і значення слова). – Львів: Вид-во при Львів, держ. ун-ті „Вища школа”, 1980. – 184 с.
7. Кушмар Л. В. Лексика економічної сфери в мовній картині світу українців. Автореф. канд. філол. наук за спец. 10.02.01 – українська мова. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івані Франка, 2011. – 19 с.
8. Левицький А. Е. Зіставний аспект дослідження мовних даних : проблеми та перспективи. Мовні і концептуальні картини світу. 2007. Вип. 21, Ч. 2. С. 142– 148.
9. Мороховська Е. Я. До типології універсальних ознак у природній мові // Мовознавство. – 1978. – № 2 – С. 54-60.
10. Семигінівська Т. Г. Вітікова Б. С. Семантика лексики чуттєвого сприйняття в аспекті зіставного вивчення. Science, innovations and education: problems and prospects: Proceedings of the 4th International scientific and practical conference, November 10-12, 2021. Tokyo, Japan CPN Publishing Group, 2021. P. 598–608.

11. Сенічева О. А. Оцінка як об'єкт лінгвістичного дослідження. Нова філологія, 2012. С. 154-156.
12. Терехова Д. І. Типологія вербальних асоціацій у вільному асоціативному експерименті/Наукові записки. – Випуск XXVI – Серія: Філологічні науки (Мовознавство). – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – С. 236- 246.
13. Тулюлюк К. Лінгвопрагматика сенсоризмів у гендерному вимірі (на матеріалі англійськомовної прози початку ХХ ст.) : автореф. дис. канд. філол. наук. Чернівці, 2016. 20 с.
14. Хачпанова І. В.; Козуб, Л. С. Специфіка значення емоційно-оцінної лексики. Молодий вчений, 2018. С. 555-557.
15. Шапочка К. А., Москаленко В. Поняття «сенсорна лексика» у лінгвістичному аспекті. Мова і культура. 2013. Вип. 16, т. 1. С. 221–224.
16. Яблонська Т. Сенсорна лексика як вербальна актуалізація понятійної сфери «чуттєве сприйняття». Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І.Огієнка. Філологічні науки. 2014. Вип. 35. С. 82–84.
17. https://uk.wikipedia.org/wiki/Гендерні_стереотипи
18. https://uk.wikipedia.org/wiki/Засоби_та_типи_масової_комунікації
19. <https://knhelp.wordpress.com/2012/04/19/л5-семантичні-мережі/>
20. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Psycholinguistic-analysis-of-the-associative-fields-of-the-stimulus-word-modern-psychologist-according-to-a-free-associative-experiment-T.-A.-Lyhomyna.pdf>
21. http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/2755/1/Гендерні_стереотипи_та_їх_вплив_на_конфліктні_ситуації.pdf